

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

РОЗПОРЯДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПОВНОВАЖЕНОГО

04 жовтня 2019 р. Київ № 01/328-р

Справа № 143-26.13/108-19

Про початок розгляду
справи про порушення
законодавства про захист
економічної конкуренції

Голова Антимонопольного комітету України – державний уповноважений Ю. Терентьєв, розглянувши подання Департаменту досліджень і розслідувань ринків паливно-енергетичного комплексу та житлово-комунального господарства від 02.10.2019 №128-01/4367-п та відповідні матеріали,

ВСТАНОВИВ:

(1) З 01 липня 2019 року відбулася лібералізація ринку електричної енергії відповідно до Закону України «Про ринок електричної енергії» (далі – Закон).

(2) Відповідно до статті 56 Закону для забезпечення постачання електричної енергії споживачам електропостачальники здійснюють купівлю-продаж електричної енергії за двосторонніми договорами та/або на ринку «на добу наперед», внутрішньодобовому ринку і на балансуючому ринку, а також шляхом імпорту.

(3) Відповідно до розділу XIV Закону виробники електричної енергії мають право продавати електричну енергію за двосторонніми договорами, крім обсягів, які відповідно до норм цього Закону підлягають обов'язковому продажу на ринку «на добу наперед» (далі – РДН).

(4) Після завершення торгів на РДН та впродовж доби фізичного постачання електричної енергії купівля-продаж електричної енергії здійснюється безперервно на внутрішньодобовому ринку електричної енергії (далі – ВДР), який є сегментом ринку електричної енергії.

(5) Купівля-продаж електричної енергії на РДН та ВДР здійснюється за Правилами ринку «на добу наперед» та внутрішньодобового ринку, затвердженими постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (далі – НКРЕКП) від 14.03.2018 № 308 (у редакції постанови НКРЕКП від 24.06.2019 № 1169) (далі – Правила РДН/ВДР).

(6) Відповідно до Правил РДН/ВДР купівля-продаж електричної енергії на РДН і ВДР здійснюється на організованих електронних торгах, що проводяться за допомогою програмного забезпечення оператора ринку[1].

(7) Учасниками РДН/ВДР можуть бути виробники, електропостачальники, трейдери, оператор системи передачі, оператор системи розподілу, гарантований покупець та споживачі, які в установленому Правилами ринку порядку уклали з оператором системи передачі договір про врегулювання небалансів електричної енергії та у порядку, визначеному цими Правилами, уклали з оператором ринку договір про участь у РДН та ВДР.

(8) Оператор ринку щоденно організовує та проводить торги в електронній формі за допомогою програмного забезпечення оператора ринку.

(9) Учасники РДН/ВДР подають заявки на торги на РДН/ВДР (далі – торги), що відображають визначені обсяги та ціни продажу та/або купівлі електричної енергії щодо розрахункових періодів доби постачання.

(10) Предметом торгів є обсяг електричної енергії, що заявляється учасниками РДН/ВДР для продажу або купівлі на кожний розрахунковий період доби постачання у визначеній торговій зоні.

(11) Постановою НКРЕКП від 27.06.2019 № 1307 «Про погодження визначених ДП «НЕК «Укренерго» торгових зон» погоджено визначені ДП «НЕК «Укренерго»[2] дві відокремлені зони в межах України:

(а) торгову зону «Острів Бурштинської ТЕС»;

(б) торгову зону «ОЕС України».

(12) У торговій зоні «Острів Бурштинської ТЕС» близько 90 % загального обсягу виробництва електричної енергії здійснює публічне акціонерне товариство «ДТЕК Західенерго» (далі – ПАТ «ДТЕК Західенерго») (ідентифікаційний код юридичної особи 23269555, м. Львів).

(13) При цьому обсяги імпорту електричної енергії в торгову зону «Острів Бурштинської ТЕС» протягом липня – вересня 2019 року були незначними.

(14) Відтак ПАТ «ДТЕК Західенерго» має ознаки монопольного (домінуючого) становища на ринках електричної енергії в межах торгової зони «Острів Бурштинської ТЕС».

(15) За результатами торгів, відповідно до Правил РДН/ВДР, оприлюднюються ціна та обсяги купівлі-продажу електричної енергії для кожного розрахункового періоду та інші показники, що можуть використовуватися як орієнтир (індикатор) для укладення правочинів щодо купівлі-продажу електричної енергії на ринку електричної енергії.

(16) Купівля та продаж електричної енергії на РДН та ВДР здійснюються на підставі відповідних договорів між учасником цього ринку та оператором ринку, укладених за правилами ринку «на добу наперед» та внутрішньодобового ринку.

(17) Ціна купівлі-продажу електричної енергії на РДН визначається для кожного розрахункового періоду оператором ринку за принципом граничного ціноутворення на основі балансу сукупного попиту на електричну енергію та її сукупної пропозиції, а на ВДР – за принципом ціноутворення «по заявленій (пропонованій) ціні» відповідно до правил ринку «на добу наперед» та внутрішньодобового ринку.

(18) Відповідно до Закону ціни на РДН та ВДР є вільними (ринковими) цінами.

---

[1] Функції оператора ринку виконує державне підприємство «Оператор ринку» (далі – ДП «Оператор ринку).

[2] Державне підприємство «Національна енергетична компанія «Енергоринок» (далі – ДП «НЕК «Укренерго») виконує функції оператора системи передачі (далі – ОСП).

(19) При цьому, відповідно до пункту 5.1 Правил РДН/ВДР протягом перших дев'яти місяців з дати початку роботи РДН та ВДР встановлені граничні рівні для цін на електричну енергію, що подаються в заявках на торги учасниками РДН/ВДР.

(20) ДП «Оператор ринку» на підставі розрахунку державного підприємства «Енергоринок» було визначено такі граничні ціни:

(а) для годин мінімального навантаження (період з 00:00 до 08:00 та з 23:00 до 24:00): 959,12 грн/МВт·год (без ПДВ);

(б) для годин максимального навантаження (період з 08:00 до 23:00): 2048,23 грн/МВт·год (без ПДВ).

(21) За результатами аналізу інформації, оприлюдненої на сайті ДП «Оператор ринку» щодо результатів торгів на РДН та ВДР у торговій зоні «Острів Бурштинської ТЕС», встановлено, що протягом липня 2019 року заявлені погодинні обсяги продажу електричної енергії були більшими за заявлені погодинні обсяги купівлі електричної енергії.

(22) При цьому протягом серпня – вересня 2019 року заявлені погодинні обсяги продажу електричної енергії на РДН та ВДР були значно меншими за заявлені погодинні обсяги купівлі електричної енергії.

(23) Інформація щодо співвідношення попиту та пропозиції електричної енергії на РДН та ВДР у торговій зоні «Острів Бурштинської ТЕС» наведена на графіках у додатку 1 до цього розпорядження.

(24) Протягом досліджуваного періоду ціни на електричну енергію на РДН у торговій зоні «Острів Бурштинської ТЕС» практично завжди були встановлені на рівні граничних цін.

(25) Учасники РДН/ВДР, в тому числі ПАТ «ДТЕК Західенерго», одночасно є учасниками балансуючого ринку.

(26) Згідно зі статтею 1 Закону балансуючий ринок електричної енергії - ринок, організований ОСП з метою забезпечення достатніх обсягів електричної потужності та енергії, необхідних для балансування в реальному часі обсягів виробництва та імпорту електричної енергії і споживання та експорту електричної енергії.

(27) Виробники зобов'язані надавати послуги з балансування в обсягах та випадках, визначених цим Законом та правилами ринку. Надавати послуги з балансування мають право також споживачі у порядку, визначеному правилами ринку.

(28) Відповідно до Правил ринку, затверджених постановою НКРЕКП від 14.03.2018 № 307 (у редакції постанови НКРЕКП від 24.06.2019 № 1168) (далі – Правила ринку):

(а) ОСП відповідає за прогнозування загального електроспоживання по областях регулювання (торгових зонах) для виконання обов'язків з балансування;

(б) балансуючий ринок управляється ОСП окремо для кожної зони.

(29) Згідно з пунктом 4.1.1 Правил ринку балансуючий ринок за основу свого функціонування приймає зобов'язання одиниці надання послуг балансування відповідно до остаточних повідомлень фізичного відпуску/відбору та графіків виробництва, поданих одразу після закриття ВДР.

(30) Отже, після закриття ВДР, у разі недостатньої кількості електричної енергії для забезпечення постачання електричної енергії споживачам електропостачальники мають змогу здійснити купівлю-продаж електричної енергії лише на балансуючому ринку.

(31) За результатами роботи балансуючого ринку за відповідну добу на підставі даних ОСП та адміністратора комерційного обліку адміністратор розрахунків розраховує платежі ОСП та постачальників послуг з балансування за електричну енергію, ціни небалансу

електричної енергії, а також обсяги небалансів електричної енергії учасників ринку і відповідні платежі за них та виставляє відповідні рахунки у порядку, визначеному правилами ринку.

(32) Відповідно до пункту 10.11 Правил ринку граничні ціни (без ПДВ) на балансуючому ринку встановлені на рівні:

(а) з 00:00 до 08:00 та з 23:00 до 24:00: від 815,25 до 1102,99 грн/МВт·год;

(б) з 08:00 до 23:00: від 1741,00 до 2355,46 грн/МВт·год.

(33) За результатами аналізу інформації, оприлюдненої на сайті ДП «Оператор ринку», встановлено, що протягом липня 2019 року ціни електричної енергії на балансуючому ринку в торговій зоні «Острів Бурштинської ТЕС» були значно нижчими за верхню межу граничних цін.

(34) При цьому протягом серпня 2019 року ціни електричної енергії на балансуючому ринку в торговій зоні «Острів Бурштинської ТЕС» були:

(а) на рівні верхньої межі граничних цін;

(б) значно вищими за ціни електричної енергії на балансуючому ринку в торговій зоні «ОЕС України»;

(в) значно вищими за ціни електричної енергії на РДН.

(35) Інформація щодо цін балансуючого ринку протягом 03:00-04:00 та 20:00-21:00 годин кожної доби серпня 2019 року наведена на графіках у додатку 2 до цього розпорядження.

(36) Отже, покупці електричної енергії в торговій зоні «Острів Бурштинської ТЕС», які не змогли задовольнити попит в електричній енергії на РДН/ВДР у зазначеній торговій зоні, були змушені придбавати електроенергію на балансуючому ринку за значно вищою ціною.

(37) Зменшення ПАТ «ДТЕК Західенерго» протягом серпня – вересня 2019 року обсягів продажу електричної енергії на РДН/ВДР у торговій зоні «Острів Бурштинської ТЕС», що не дозволило забезпечити попит споживачів на електричну енергію в повному обсязі, з одночасною пропозицією відповідних обсягів електричної енергії на балансуючому ринку, де ціна є значно вищою, призводило до зростання вартості електричної енергії для споживачів та, як наслідок, до ущемлення їх інтересів.

Висновки

(38) Відповідно до частини першої статті 13 та пункту 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції» зловживання монопольним (домінуючим) становищем є порушенням законодавства про захист економічної конкуренції.

(39) Отже, дії ПАТ «ДТЕК Західенерго», які полягають у зменшенні протягом серпня – вересня 2019 року обсягів продажу електричної енергії на РДН/ВДР у торговій зоні «Острів Бурштинської ТЕС», що не дозволило забезпечити попит споживачів на електричну енергію в повному обсязі, з одночасною пропозицією відповідних обсягів електричної енергії на балансуючому ринку, де ціна є значно вищою, містять ознаки порушення, передбаченого частиною першою статті 13 та пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

Враховуючи викладене, керуючись статтями 7 і 16 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», статтями 36 і 37 Закону України «Про захист економічної конкуренції» та пунктами 20^2 і 21 Правил розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, затверджених розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19 квітня 1994 року № 5, зареєстрованих у

Міністерстві юстиції України 6 травня 1994 року за № 90/299 (в редакції розпорядження Антимонопольного комітету України від 29 червня 1998 року № 169-р) (із змінами), Голова Антимонопольного комітету України – державний уповноважений

ПОСТАНОВИВ:

1. Розпочати розгляд справи за ознаками вчинення публічним акціонерним товариством «ДТЕК Західенерго» (ідентифікаційний код юридичної особи 23269555, м. Львів) порушення, передбаченого частиною першою статті 13 та пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

2. Доручити збір та аналіз доказів у справі Департаменту досліджень рослідувань порушень законодавства про захист економічної конкуренції.

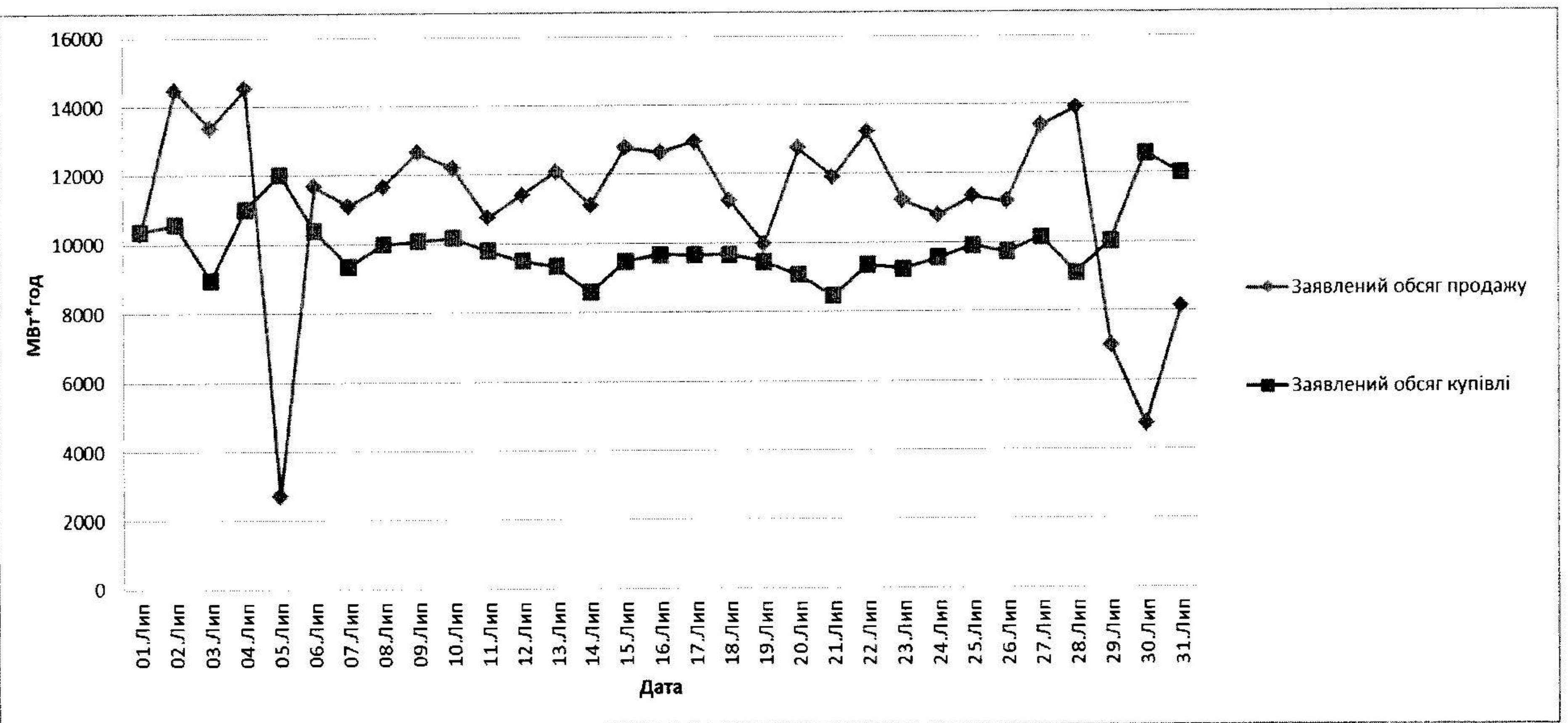
Голова Комітету –
державний уповноважений Ю. ТЕРЕНТЬЄВ

Додаток 1 до розпорядження
від 04.10.2019 № 01/328-р

Графік 1

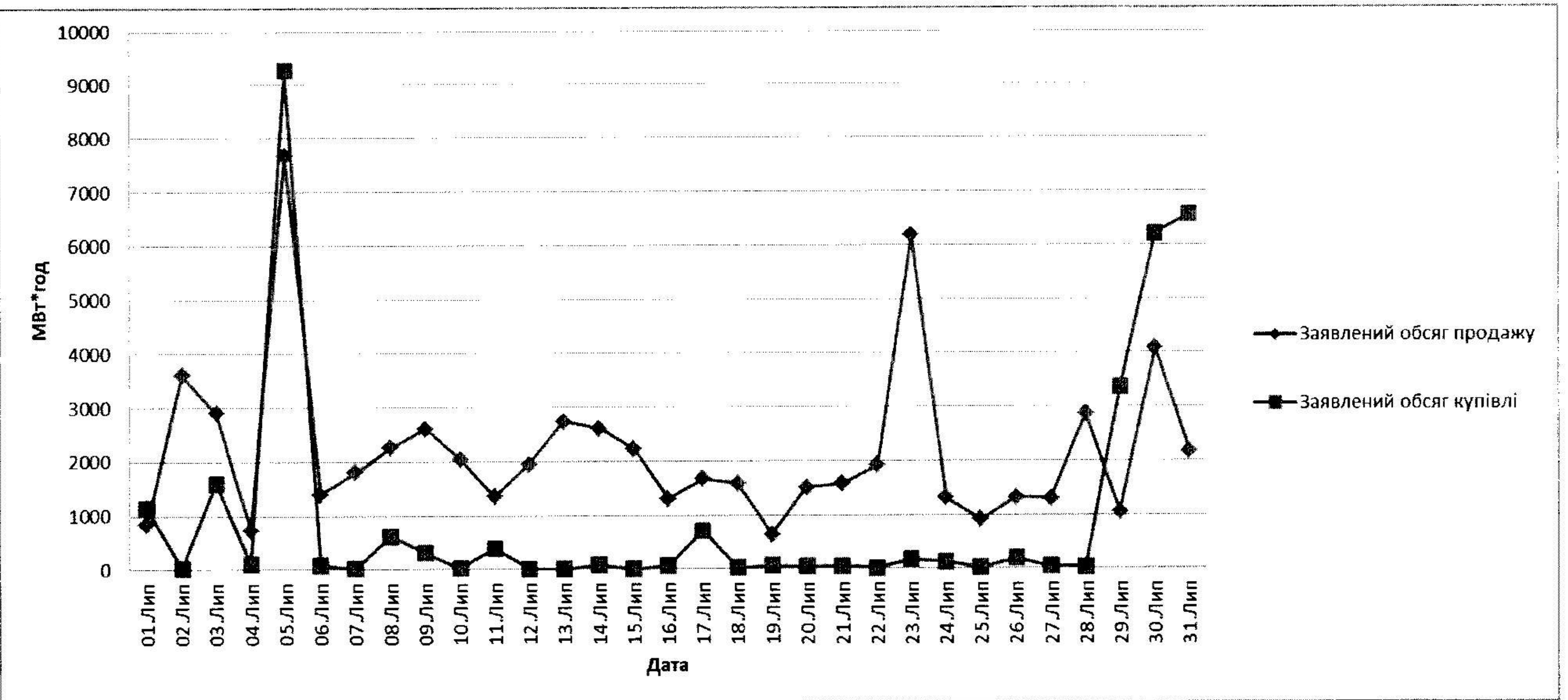
Співвідношення попиту та пропозиції на ринку «на добу наперед» в торговій зоні «Острів Бурштинської ТЕС»

за період з 01.07.2019 по 31.07.2019

Графік 2

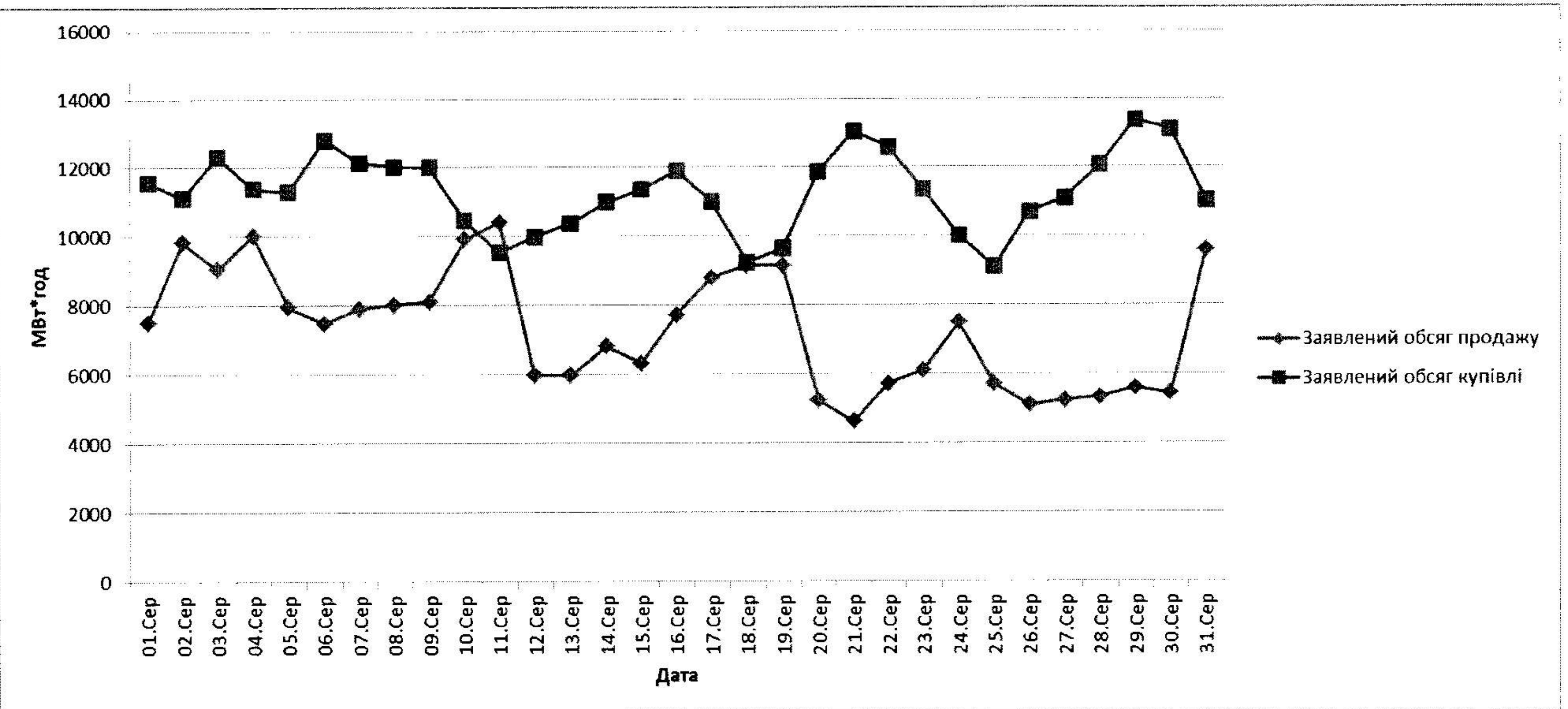
Співвідношення попиту та пропозиції на внутрішньодобовому ринку в торговій зоні «Острів Бурштинської ТЕС» за період з 01.07.2019 по 31.07.2019

Графік 3

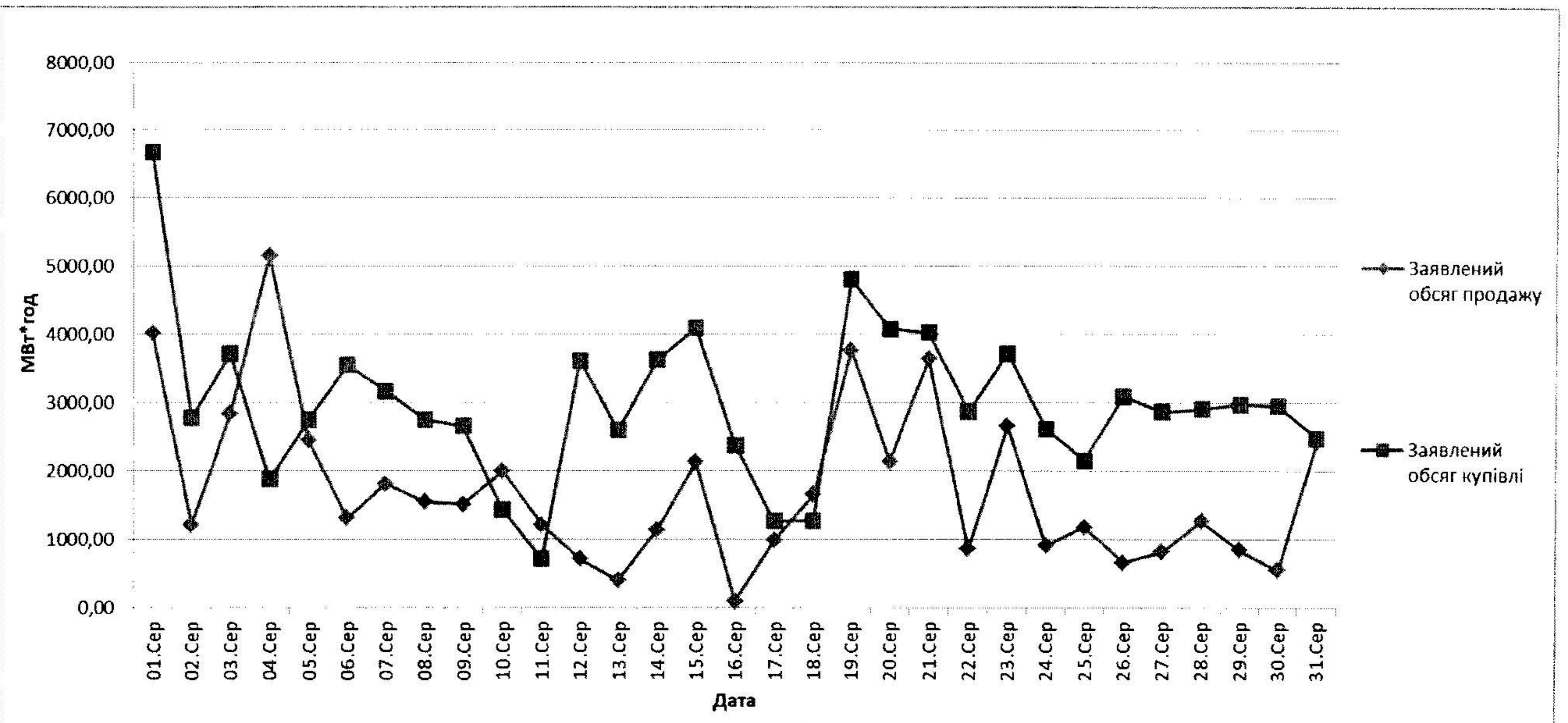
Співвідношення попиту та пропозиції на ринку «на добу наперед» в торговій зоні «Острів Бурштинської ТЕС»

за період з 01.08.2019 по 31.08.2019

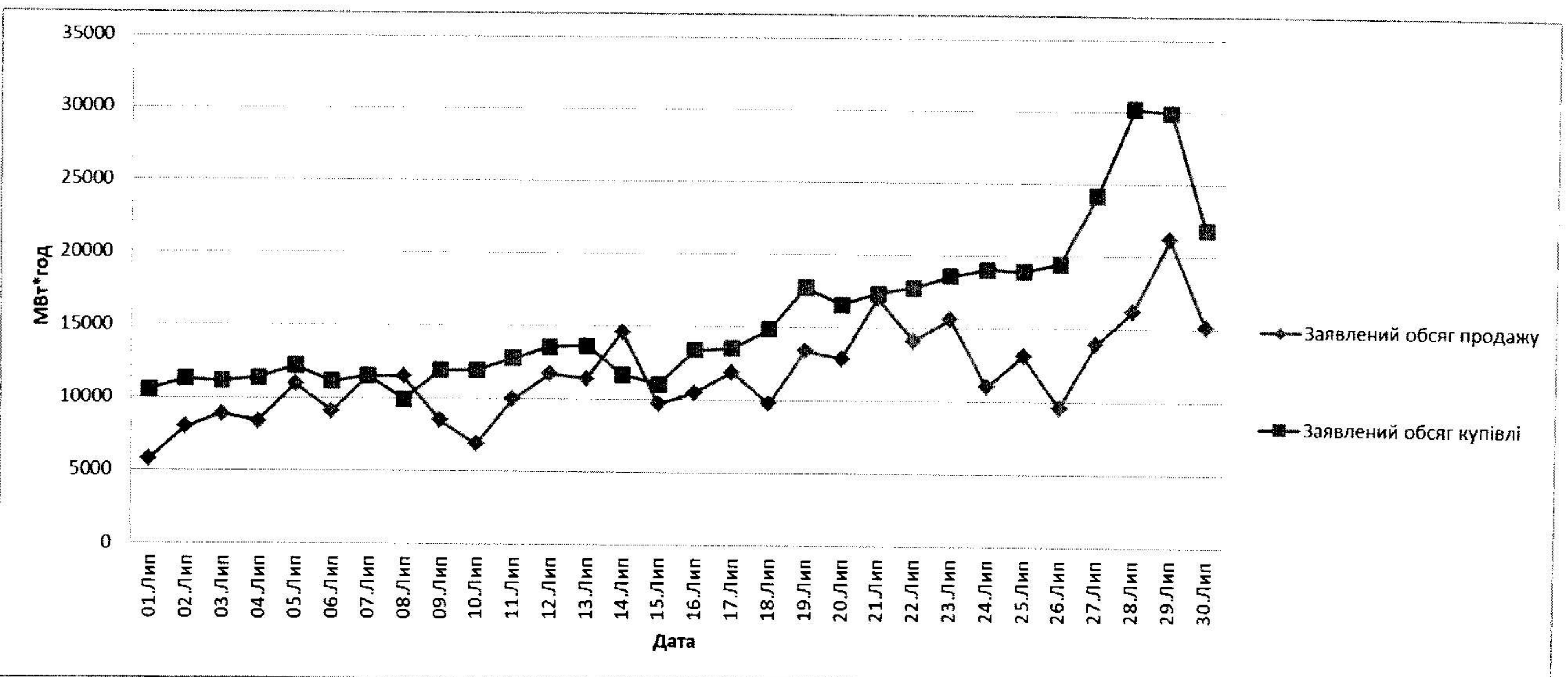
Графік 4

Співвідношення попиту та пропозиції на внутрішньодобовому ринку в торговій зоні «Острів Бурштинської ТЕС» за період з 01.08.2019 по 31.08.2019

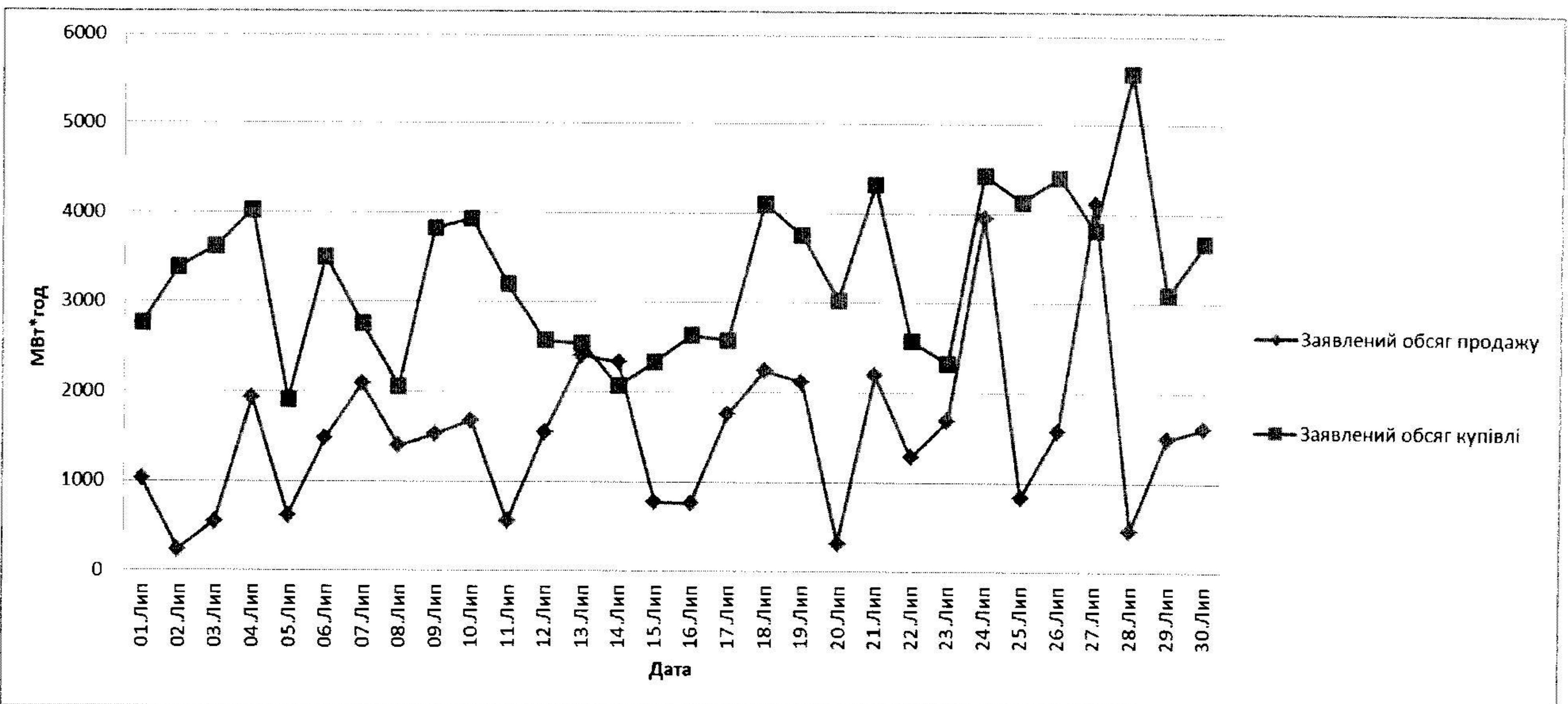
Графік 5

Співвідношення попиту та пропозиції на ринку «на добу наперед» в торговій зоні «Острів Бурштинської ТЕС» за період з 01.09.2019 по 31.09.2019

Графік 6

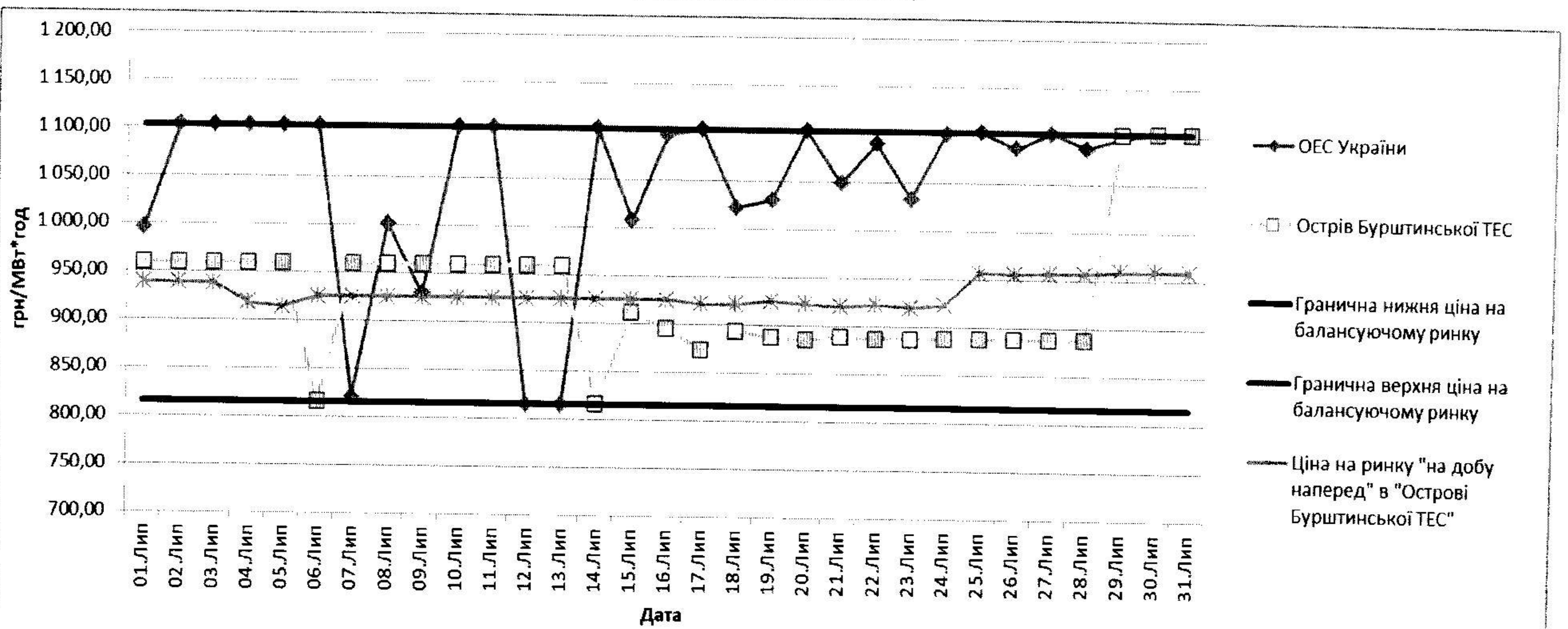
Співвідношення попиту та пропозиції на внутрішньодобовому ринку в торговій зоні «Острів Бурштинської ТЕС» за період з 01.09.2019 по 31.09.2019

Додаток 2 до розпорядження
від 04.10.2019 № 01/328-р

Графік 7

Динаміка цін небалансу в години 03:00-04:00 в торгових зонах «ОЕС України» та «Острів Бурштинської ТЕС» з 01.07.2019 по 31.07.2019

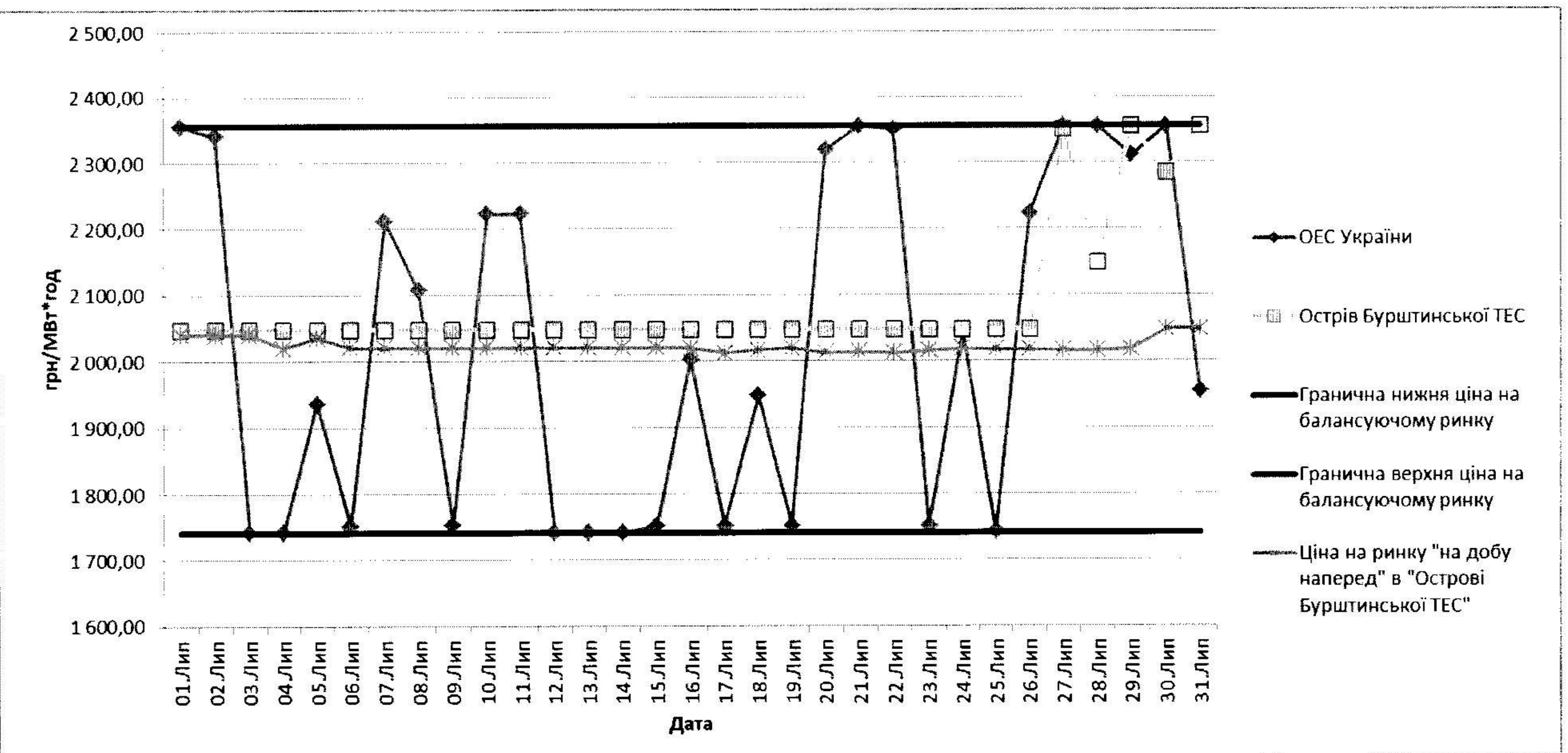
*Відповідно до п.10.11 Правил ринку, затверджених постановою НКРЕКП від 14.03.2018 № 307 (в редакції постанови НКРЕКП від 24.06.2019 № 1169), **граничні ціни (без ПДВ) на балансуючому ринку становлять для годин:**

– з 00:00 до 08:00 та з 23:00 до 24:00: від **815,25** до **1102,99** грн/МВт*год;

– з 08:00 до 23:00: від **1741,00** до **2355,46** грн/МВт*год.

Графік 8

Динаміка цін небалансу в години 20:00-21:00 в торгових зонах «ОЕС України» та «Острів Бурштинської ТЕС» з 01.07.2019 по 31.07.2019

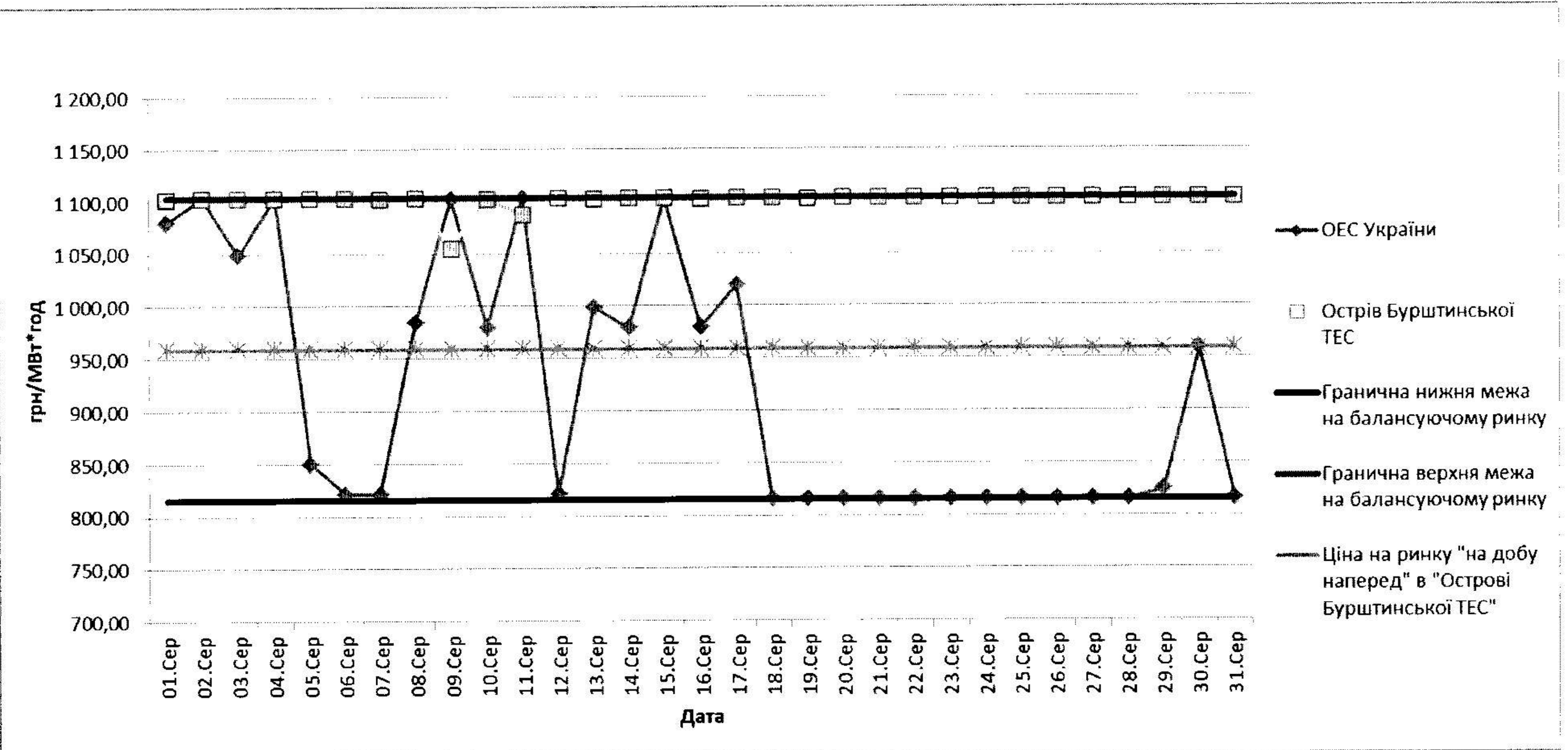
*Відповідно до п.10.11 Правил ринку, затверджених постановою НКРЕКП від 14.03.2018 № 307 (в редакції постанови НКРЕКП від 24.06.2019 № 1169), **граничні ціни (без ПДВ) на балансуючому ринку становлять для годин:**

– з 00:00 до 08:00 та з 23:00 до 24:00: від **815,25** до **1102,99** грн/МВт*год;

– з 08:00 до 23:00: від **1741,00** до **2355,46** грн/МВт*год.

Графік 9

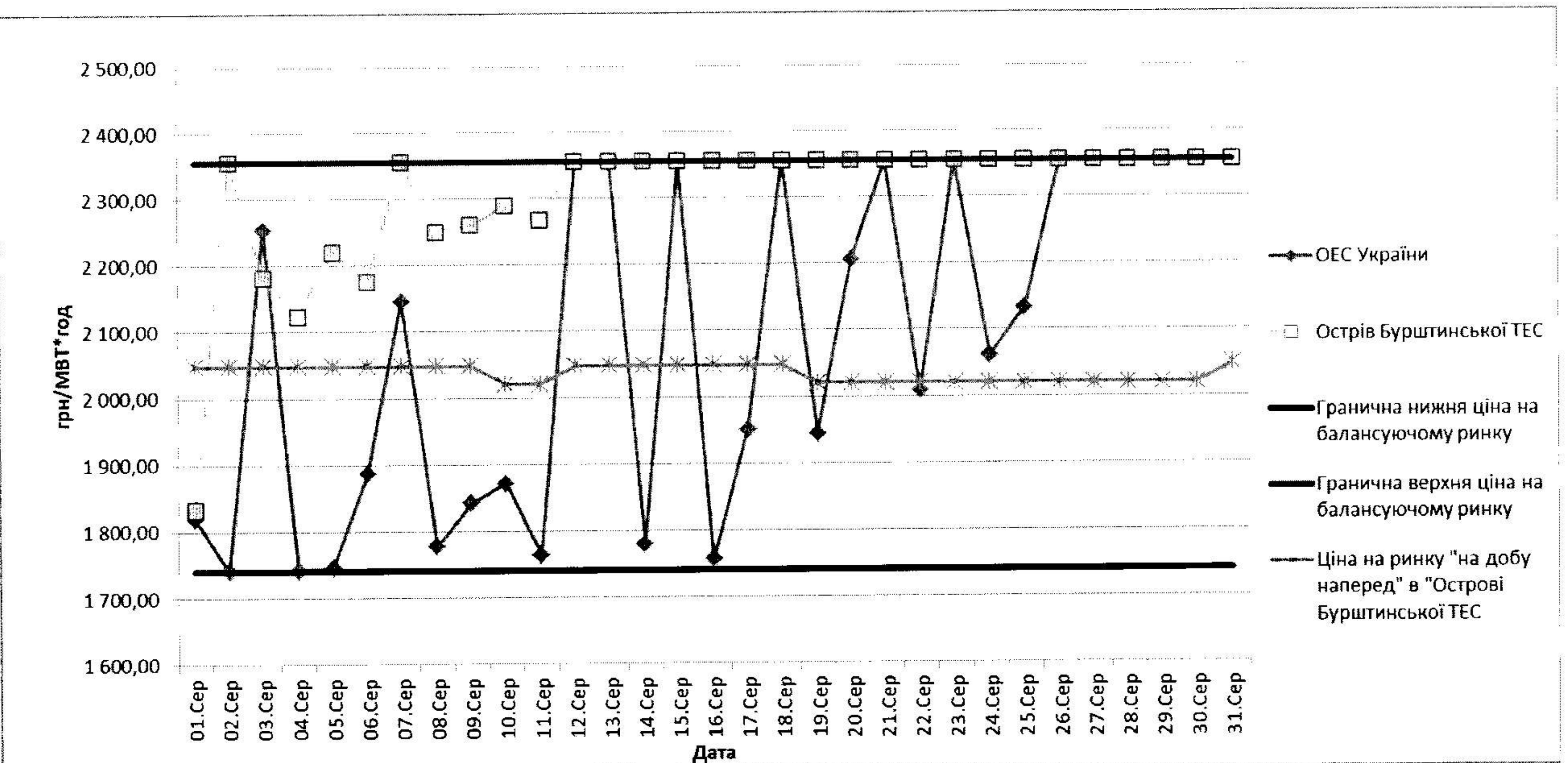
Динаміка цін небалансу в години 03:00-04:00 в торгових зонах «ОЕС України» та «Острів Бурштинської ТЕС» з 01.08.2019 по 31.08.2019

*Відповідно до п.10.11 Правил ринку, затверджених постановою НКРЕКП від 14.03.2018 № 307 (в редакції постанови НКРЕКП від 24.06.2019 № 1169), **граничні ціни (без ПДВ) на балансуючому ринку становлять для годин:**
– з 00:00 до 08:00 та з 23:00 до 24:00: від **815,25** до **1102,99** грн/МВт*год;
– з 08:00 до 23:00: від **1741,00** до **2355,46** грн/МВт*год.

Графік 10

Динаміка цін небалансу в години 20:00-21:00 в торгових зонах «ОЕС України» та «Острів Бурштинської ТЕС» з 01.08.2019 по 31.08.2019

*Відповідно до п.10.11 Правил ринку, затверджених постановою НКРЕКП від 14.03.2018 № 307 (в редакції постанови НКРЕКП від 24.06.2019 № 1169), **граничні ціни (без ПДВ) на балансуючому ринку становлять для годин:**

– з 00:00 до 08:00 та з 23:00 до 24:00: від **815,25** до **1102,99** грн/МВт*год;

– з 08:00 до 23:00: від **1741,00** до **2355,46** грн/МВт*год.